

Jakamistalous ja verotus

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta 2.3.2016

Pasi Mäenpää (& Maija Faehnle)

kaupunkisosiologian dosentti

Kaupunkiaktivismi metropolin voimavarana -hanke

Helsingin yliopisto, sosiaalitieteiden laitos

Jakamistalous yhteiskunnallisena muutoksena – kansalaisnäkökulma

- Jakamistalous on osa mittavaa yhteiskunnallista muutosta, jossa sosiaaliset ja taloudelliset suhteet rakentuvat uudestaan, kun digitalisaatio mahdollistaa uusia toimijuuksia suhteessa julkiseen valtaan ja markkinoihin.
- Jakamistalous on yhtä aikaa taloutta ja sosiaalista, globaalia ja paikallista. Se tapahtuu sekä fyysisessä että virtuaalisessa tilassa ja näitä sekoittaen.
- Seurauksena on, että yhteiskunnallinen valta, sosiaalinen rakenne ja markkinaehtoisten hyödykkeiden tuotanto ja jakautuminen muuttuvat – oletusarvoisesti tasa-arvoisempaan tai ainakin laajapohjaisempaan suuntaan.

Jakamistalouden monet ulottuvuudet

- *Jakamistalous* a) jakaminen tarvitsijoiden kesken
b) jakaminen resurssien tehokkaana käyttönä
- *Alustatalous*: tietojärjestelmä eri toimijoiden hyödynnettäväksi
- *Vertaistalous*: tasavertaisten yksilöiden vaihtoa ilman välikättä
- *Kansalaistalous*: kansalaiset yhteiskunnan ongelmien ratkojina
- *Solidaarisuustalous*: arvon tuottaminen yhteisresurssien pohjalta
- *Keikkatalous*: silpputöitä tarpeen mukaan tarjoava yritystoiminta
- *Kiertotalous*: materiaalien ja niiden arvon pidennetty kierto

**-> miten kehittää sääntelyä näin heterogeeniselle
ilmiökentälle?**

Jakamistalouden verotuksen neljä pulmaa

- 1) Silpputulojen verotus aiheuttaa enemmän kustannuksia kuin tuo verotuloja
- 2) Silpputulojen ilmoittaminen on työlästä, jolloin syntyy harmaata taloutta
- 3) Ilmoittamisen työläisyys viestii byrokratiasta, joka voi rapauttaa yleistä veromoraalia ja ehkäistä taloudellista toimeliaisuutta, myös verovapaata
- 4) Verkkopalveluja tarjoavat yritykset maksavat veronsa muualle

1) Silpputulot tappiollinen verotus

- Pienet tulot verovapaiksi? (esim. alle 3 000 €)
 - > jakamistalouden verotus keskittyisi säännöllisiin keikkatyöläisiin, ei satunnaisiin
- Koti-irtaimiston myynti (alle 5 000 €) on jo verovapaata – entä muu vertaismyynti ja palvelut, esim. ruoka ja kuljetus?
- Silpputulot automatisoitu (palkat, myyntitulot) maksusovellus tai ”helpotettu mini-ilmoittaminen”?

2) Ilmoittamisen työläys ja harmaa talous

- Verohallinto 22.10.15: Uber-ajo ansiotuloa (ei elinkeinotoimintaa), Airbnb pääomatuloa
- Elinkeinoiminnan raja (alv, 10 000 €) tulkitaan joskus verovapauden rajaksi
- Pienet tulot verovapaiksi?
 - > vähentäisi pienimuotoista harmaata taloutta
- Silpputulosten automatisoitu sovellus tarvitaan (Palkka.fi työläs), myös myyntituloille
- Viro kehittämässä reaaliaikaista sovellusta silpputulosten ("Uber app", "minimal, transparent and automated", EU mukana?)

3) Veromoraali ja toimeliaisuus

- Vertaistalouden kansalaiselle verottaja on paljon työtä ja ylimääräistä päänvaivaa aiheuttava riesa
- Byrokratiaa enemmän on byrokratian pelkoa, siksi epätietoisuus vähentää myös verovapaata toimintaa
- Pienet tulot verovapaiksi?
 - > kannustaisi toimeliaisuuteen, edistäisi sallivuutta ja pienyrittäjyyttä
- Verohallinnon linjaus verottaa vastikkeellista ja ammattimaista vaihtotyötä 2013 vähensi aikapankkitoimintaa
 - ”Vastikkeeksi saatu vaihtotyö on lähtökohtaisesti veronalaista ansiotuloa.”
- Looginen ja selkeä linjaus, jota kansalaiset kuitenkin lukevat kieltona tai riskinä (luetaan myös sosiaaliturvan linjauksena)
 - Stadin aikapankin oma ”tovivero” toiminnan kehittämiseen ja jäsentukeen
- Normien tuloksetas purkaminen edellyttää viestimistä jakamistalouden yleisestä sallittavuudesta, jopa toivottavuudesta

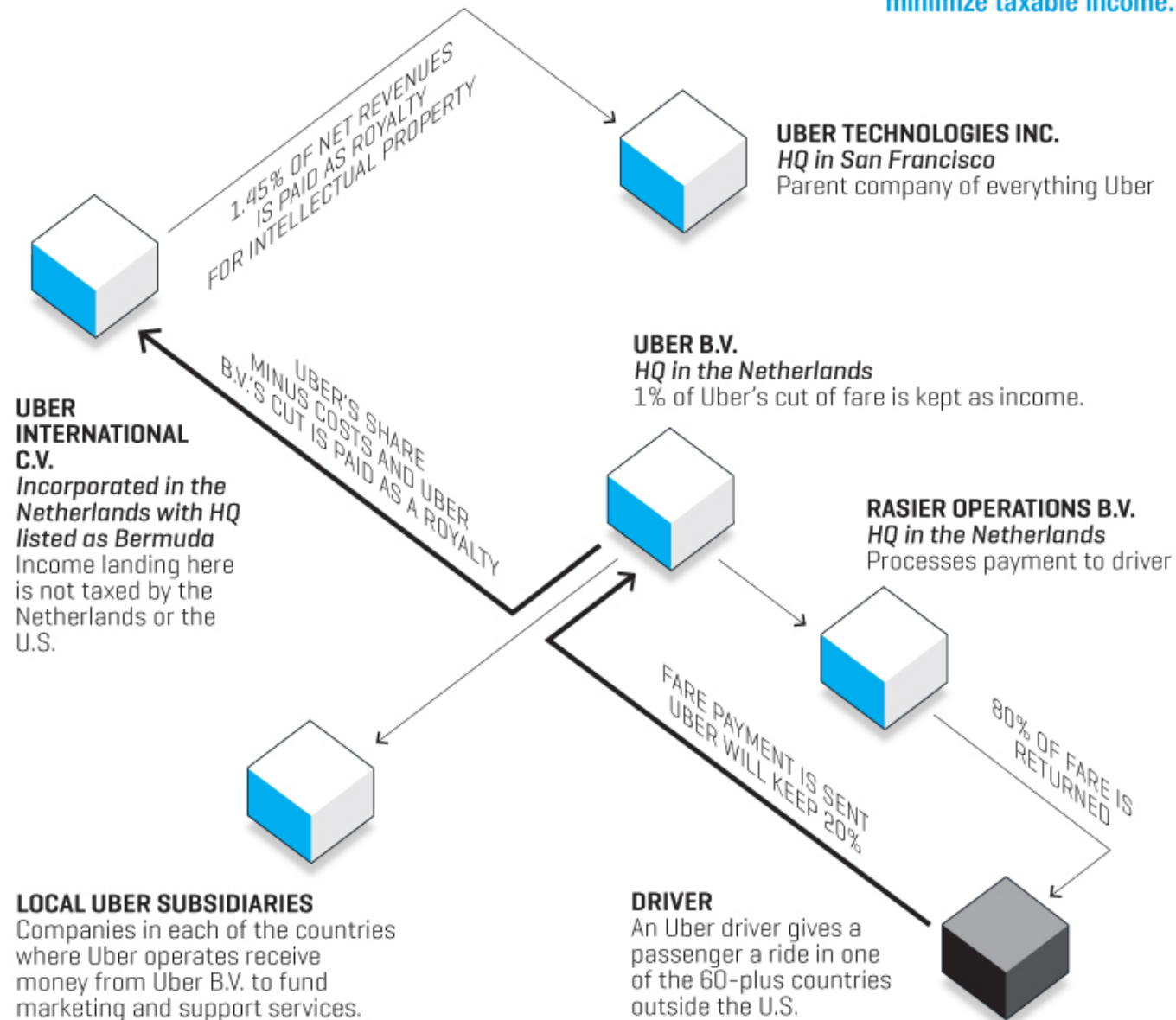

4) Ylikansallisten yhtiöiden veronkierto

- Ei ole uutta, mutta alustatalous yleistää ilmiötä...
- ...koska digialusta on keveä rakenne...
- ... ja varsinkin silloin, kun se tuhoaa verotuksellisesti kotimaisia elinkeinoja
- Pahin visio: lohkoketjuteknologia (blockchain) disruptoi finanssialan
- Digitalous yleisemmin harmaata?
 - Euroopassa n. 715 000 verkkokauppaa, mutta esim. Ranskan verohallintoon rekisteröity niistä alle 1 000 (Euractiv.com)

REVENUE DO-SI-DO

Beyond America's borders, Uber has set up a string of subsidiaries, many in the Netherlands, that effectively minimize taxable income.

EU:n komissiolta tulossa maaliskuussa ohjeistus jakamistalouden sääntelystä

- Verotuspulmat yksi valtioiden syy vastustaa jakamistaloutta
- Taustalla myönteinen kanta jakamistalouden edistämiseen
- Ei uutta lainsäädäntöä
- Ohjeistus miten valtiot soveltavat nykyistä lainsäädäntöä yhtenäisemmin
- Mutta: otetaanko tällä haltuun vain jättiyhtiöt, ei vertaistalouden pientä toimintaa?

Kansallinen tulorekisteri: mahdollisuus lisätä jakamistalouden houkuttavuutta!

- Kokooa kansalaisten palkkatiedot, jatkossa myös etuudet
- Helpottaa aluksi etenkin yritysten hallinnollista taakkaa
- Mahdollistaa tulojen ja etuuksien yhteensovittamisen, lyhytaikaisen työn houkuttavuuden lisäämisen sekä reaaliaikaisen verotuksen ja sosiaaliturvan
- Käyttöön 2019, täydentyä seuraavina vuosina
- Visio
 - Tiedot rekisteriin jakamistalouden alustoilta automaattisesti kunkin maksutapahtuman yhteydessä
 - Kansalainen voisi tarkistaa tulonsa ja yksityishenkilönä maksamansa palkat, ja rekisteri auttaisi arvioimaan tulonhankinnan kannattavuutta

Kulttuuritapahtumien järjestäminen ja normien purku

- OKM:n selvitys:
http://minedu.fi/OPM/Julkaisut/2015/kulttuuritapahtumat_norminpurkuseelvitys.html?lang=fi
- ”Kulttuuritapahtumien näkökulmasta on huolestuttavaa, että verolainsäädäntöä on joissakin tapauksissa tulkittu siten, että vapaaehtoistyö katsotaan veronalaiseksi toiminnaksi. Lisäksi joissakin yksittäistapauksissa talkootyöhön osallistuminen on katsottu toiminnaksi, joka estää työttömyysetuuden maksamisen.”
- ”Palkkiollisen talkootyön tekemistä estävät vero- ja työttömyysturvaseuraamukset olisi purettava.”
- Tapahtumilla on kasvava merkitys paitsi paikalliselle sosiaaliselle koheesiolle myös kaupunkitaloudelle

Johtopäätöksiä, ideointia

- Pienten tulojen verovapauden mahdollisuus ja vaikutukset kannattaa selvittää
- Vertaistalouden verotuksesta uusi, valtion budjetista erillinen verotuksen muoto rahapelitoiminnan tapaan (paikalliset hankkeet, varautumisrahasto, kansalaistoiminta)?

vastaisi toiminnan yleishyödyllistä luonnetta, tukisi ”aidon jakamistalouden” henkeä ja edistäisi toimeliaisuutta

- VM:n raportissa ehdotetaan vapaaehtoistyöhön liittyvien vero- ja muiden ohjeiden kokoamista vapaaehtoistyön portaaliin, ks. <http://vm.fi/dms-portlet/document/390282>. Voisiko portaalia kehittää vastaamaan myös laajemmin jakamistaloudessa esiin nouseviin verotuskysymyksiin?
- Voisiko ”Uber appia” tai kansallista tulorekisteriä kehittää joukkoistetusti Datademo-tyyppisellä kehittämiskilpailulla?
(ks. https://docs.google.com/document/d/1_n4-6z7MdyxMKOLyGk24DmwAjYthIP6XKGqABEkaA2w/pub)

- Jakamistalouden laaja-alaisia ja monensuuntaisia ulottuvuuksia tutkittava monitieteellisesti – myös sen ekologisia, taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia

Kiitos!

Lisätietoa Kaupunkiaktivismi metropolin voimavarana -tutkimushankkeesta:

www.kaupunkiaktivismi.wordpress.com

[www.Facebook/groups/kaupunkiaktivismi](https://www.facebook.com/groups/kaupunkiaktivismi)

pasi.maenpaa@helsinki.fi

Jakamistaloudesta ks.

<https://kaupunkiaktivismi.wordpress.com/2016/02/19/jakamistalouden-verotus-kaipaa-pohdintaa-ja-uusia-ratkaisuja/>